

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОНТОЛОГІЯ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Спеціальність	025 Музичне мистецтво	
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	
Ступінь вищої освіти	Магістр	
Освітньо-наукова програма	Музичне мистецтво	
Курс	1М / 2М	
Семестр	2 / 4	
Обсяг дисципліни (години / ЄКТС)	120 годин / 4 кредити ЄКТС	
Статус дисципліни (обов'язкова / вибіркова)	Вибіркова	
Мова викладання	Українська	
Інформація про викладача	Прізвище, ім'я, ім'я по батькові	Шаповалова Людмила Володимирівна
	Науковий ступінь, вчене / почесне звання	Доктор мистецтвознавства
	Посада	Професор, завідувач кафедри інтерпретології та аналізу музики
	Профіль викладача, e-mail	http://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/performing-musicology/interpretation-and-analysis-of-music/Shapovalova_2022.pdf refleksia@ukr.net ; refleksiaua@gmail.com
Анотація	Оригінальний зміст дисципліни полягає в християнській концепції про <i>буття музики як духовної реальності, в якій людина перебуває з Богом</i>. Інакша (ніж у академічної науки) логіка надає здобувачам розуміння європейської музики, яка генетично перебувала в царині церковної культури. Якщо семіологія вчить, що музика – мова спілкування з людьми, то онтологія вказує на першопричину – Богоспілкування. Музикознавство ХХІ ст. набуває преображення своїх соціокультурних, етико-філософських, комунікативних завдань. Виняткова роль онтології музики полягає у розкритті її впливу на сучасне суспільство, зокрема, формування мистецької еліти української нації. «Онтологія музичної творчості» забезпечить оволодіння здобувачами методами філософського бачення світу та образу людини; і разом з тим уводить в коло харківської школи когнітивної музикології, спрямованої на духовний (онто-семіотичний) рівень мислення, який відповідає за творчу самореалізацію виконавця. Як наслідок, здобувачі отримують знання про цілісну модель своєї діяльності: від звуку (першооснови буття) – до стилю; від	

	рефлексії над своїм досвідом музикування – до феноменології творчості (розділу про оцінку життєтворчості видатних музикантів). Отже, онтологія пояснює роль музики як Божественної комунікації, її місію возз'єднання історії та мистецької практики «тут і зараз», в перманентному розгортанні хронотопу Вічності – для майбутніх поколінь людства. https://www.youtube.com/watch?v=gOqDzqu6t64
Мета дисципліни	Ознайомлення здобувачів із духовними засадами вчення про буття музики як форми самосвідомості (за Г.Ф.Гегелем).
По закінченні вивчення вибіркової дисципліни здобувач буде	знати: • структуру вітчизняного музикознавства в гуманітарній сфері сучасної науки та ширше – функції суспільного буття homo musicus; • предметності фундаментальних розділів онтології музики та виконавського музикознавства в їх взаємозв'язках та співіснуванні; • історичні передумови формування музикознавчої школи Харківського національного університету мистецтв в її зв'язках з культурними процесами в державі, які спричинила актуалізацію онтології музичної творчості як вчення; • системні зв'язки фаху «музичне мистецтво» з гуманітарними науками, мистецькою практикою, музичною педагогікою та виконавством в історичному хронотопі; • поняття та категорії духовного аналізу музичної творчості, що безпосередньо дотичні до онтології як вчення про буття людини/світу та забезпечують професійну життєдіяльність музиканта. уміти: • вільно потрактовувати інформацію щодо музикознавчих предметів обговорення та самостійно обґрунтовувати її під власним кутом зору на творчих засадах; • зробити власний вибір у процесі оцінювання художньо-естетичної значущості музичного твору або наукового артефакту, що обговорюється; • доступно викласти (усно та письмово) власну точку зору на розуміння засад онтології музичного твору з позицій філософії його змісту та виконавської інтерпретації (навички <i>духовного аналізу музичної творчості та мислення</i>); • моделювати системне знання з онтології музичної творчості у вигляді концептуальної матриці, яка була запропонована і обговорювалась, на новому жанрово-стильовому матеріалі; • підготувати презентацію власної теми для участі в проектах «Круглого столу».
Зміст навчальної дисципліни	<i>Тема 1. Предмет та завдання дисципліни.</i> <i>Тема 2. Структура вчення про буття музики.</i> <i>Тема 3. Образ людини у світлі онтології (світовий/ український контекст).</i> <i>Тема 4. Концептосфера онтології музичної творчості як науки.</i> <i>Тема 5. Музика як аналог особистості.</i> <i>Тема 6. Мова музики: символи та рівні онтологічного аналізу.</i> <i>Тема 7. Духовна реальність музичного твору.</i>

	Тема 8. Духовний світ музичної культури України.
Види занять	Теоретичне лекційне навчання, семінарські / практичні заняття та самостійна робота, есе, презентація
Методи навчання	Словесний метод (дискусія, розповідь тощо); практичний метод (практичні заняття); наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій); відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); самостійна робота (розв'язання завдань).
Форми та методи оцінювання	Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до Положення про організацію та проведення поточного та семестрового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти. Поточний контроль: індивідуальні роботи (есе, презентація, семінарські виступи); участь у дискусіях, виступ на круглому столі. Підсумковий контроль: диференційований залік. Оцінювання здійснюється за накопичувальною системою за результатами поточного контролю.
Особливості та політики дисципліни	Під час вивчення навчальної дисципліни викладач та здобувачі комунікують завдяки Zoom, листування через чат в telegram, центр дистанційного навчання Moodle. Від студентів очікується регулярне відвідування усіх видів занять згідно з розкладом. Порядок повторного проходження контрольних заходів та ліквідації академічної заборгованості визначено Положенням про організацію та проведення поточного та семестрового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти. Необхідною вимогою під час навчання є дотримання академічної доброчесності (списування (в т.ч. і з використанням гаджетів) під час поточного та підсумкового контролю заборонено). В університеті панують взаємоповага, шанобливість, чесність.
Рекомендовані джерела інформації	Александрова, О. (2018). Духовно-семантичний підхід до вивчення музичного твору. У Л. В. Шаповалової (Ред.-упоряд.), <i>Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти</i> (46, с. 154–165). ТОВ «С.А.М.». Веркіна, Т. Б. (2007). <i>Pro Domo Mea</i> . Харківський державний університет мистецтв імені І.П.Котляревського. https://repo.num.kharkiv.ua/handle/num/748 Гнатишин, О. (2018). <i>Історичний вимір українських музично-теоретичних концепцій</i> . Вид-во Львівської політехніки. Зайцева, Л. А. (2004). <i>Онтологічна концепція музики (на матеріалі світських та духовних жанрів)</i> [Автореф. дис. канд. мист-ва, Харківська державна академія культури]. http://irbis-nbuv.gov.ua/aref/20081124028290 Москаленко, В. Г. (1998). До визначення поняття «музичне мислення». <i>Українське музикознавство</i> , 28, 48–53. Москаленко, В. Г. (1999). Про специфіку музичної інтерпретації. <i>Київське музикознавство</i> , 2, 4–14. Немкович, О. (2008). <i>Українське музикознавства ХХ</i>

століття як система наукових дисциплін. НАН України, ІМФЕ імені М. Т. Рильського.

Ніколаєвська, Ю. В. (2021). *Музична комунікація як інтерпретативний феномен (на прикладі творчості ХХ – початку ХХІ ст.)* [Автореф. дис. д-ра мистецтвознавства, Одеська національна музична академія імені Антоніни Нежданової].

<http://old.odma.edu.ua/upload/files/NIKOLAYeVSKA-AREF..pdf>

Ніколаєвська, Ю. В. (2020). *Номо interpretatus в музичному мистецтві ХХ – початку ХХІ століть*. Факт.

Романюк, І. (2009). *«Картина світу» в системі категорій аналізу музики (на прикладі української музичної культури)* [Автореф. дис. канд. мист-ва, ХДУМ ім. І. П. Котляревського].

Романюк, І. (2010). Ціннісна семантика національної української картини світу. У Л. В. Шаповалової (Ред.-упоряд.), *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти (на честь 55-річчя Л.В. Шаповалової)* (29, с. 51–70). ТОВ «С.А.М.»

Русакова, Л. В. (Ред.-упоряд.). (2017). *Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. 1917-2017. До 100-річчя від дня заснування. «Водний спектр Джі-Ем-Пі»*.

Рябуха, Н. О. (2016). *Онто-сонологічна концепція музики: на матеріалі фортепіанного мистецтва ХХ століття* [Автореф. дис. д-ра мистецтвознавства, ХДАК]. https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/specrada/specrada/old_2017/Ryabuha/arfRyabuha.pdf

Самойленко, О. (2010). Наукові обрії сучасного українського музикознавства. *Мистецтвознавство України*, 11, 38–45.

Шаповалова, Л. В. (1984). Проблеми жанрової типології. *Музика*, 3, 3-4.

Шаповалова, Л. (2008). *Музика як аналог особистості: до проблеми рефлексивної свідомості* [Автореф. дис. д-ра мистецтвознавства, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського]. <http://irbis-nbuv.gov.ua/aref/2008062400092920080624000929>

Шаповалова, Л. В. (2017). Інтерпретологія як інтегративна наука. У Л. В. Шаповалової (Ред.-упоряд.), *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики. Когнітивне музикознавство* (46, 289–300). ХНУМ ім. І. П. Котляревського.

Шаповалова, Л. В. (2020). Формування мислення сучасного виконавця в системі інтегральних зв'язків теорії музики та інтерпретології. У Л. В. Шаповалова, О. О. Александрова та ін. (Коллективна монографія), *Modern culture and art history: an experience of Ukraine and EU* (с. 1-20). Izdevniecība “Baltija Publishing”

Шип, С. В. (1998). *Музична форма від звуку до стилю*. Заповіт.

Ясіновський, Ю. (2015). Музикологія у сучасному науковому дискурсі, або Чи наука про музику може стати

	університетською дисципліною у сучасній Україні. <i>Наукові записки УКУ. Ч. 7 : Історія</i>, 2, 27–48. Aleksandrova, O., & Samoilenko, O., & Osadcha, S., & Grybynenko, J., & Nosulya, A. (2021). Composer's philosophy: the interdependence between worldview and writing technique. <i>WISDOM</i>, 20(4), 158-165. (WOS) Serhaniuk, L. I., & Shapovalova, L. V., & Nikolaievskaya Yu.V. Kopeliuk, O. O. (2021). Genre in the music communication system and the artist's mission. <i>Linguistics and Culture Review</i>, 5(S4), 218-233. https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS4.1575/ Wood, J. E. A. (2007). <i>The Poetics of Libretti: Reading the Opera Works of Gwen Harwood and Larry Sitsky</i>. Submitted for the degree of Master of Arts. University of Adelaide. Adelaide. Nikolaievskaya, Yu. V., & Shapovalova, L. V. (2021). Пізнаваність символу в музиці: інтерпретативний аналіз. У О. І. Самойленко, С. В. Осадча, М. Ю. Северинова, Н. Б. Брояко, В. Ю. Дорофєєва, М. Д. Копиця, Г. Л. Асталюш, Л. М. Микуланинець, Ю. В. Ніколаєвська, Л. В. Шаповалова та ін. (Коллективна монографія), <i>Modern Ukrainian musicology: from musical artifacts to humanistic universals</i>. Baltija Publishing (с. 126–143). https://doi.org/10.30525/978-9934-26-072-8-7 Shapovalova, L., & Romaniuk, I., & Chernyavska, & Early, M. (2021). (Avant-Garde) Symphonies by Valentin Silvestrov as a Sound Universe. <i>Studia Universitatis Babeş-Bolyai Musica</i>, 66(1), 329-343. Shapovalova, Liudmyla, & Chernyavska, Marianna, & Govorukhina, Nataliya, & Nikolaievskaya, Yuliia. (2021). Pastoral in Instrumental and Vocal Music 18-21 Centuries: Genre Invariant and Performance. <i>Ad Alta-Journal of Interdisciplinary Research</i>, 11(2), 136-140. http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110220/papers/A_23.pdf Serhaniuk, L. I., & Shapovalova, L. V., & Nikolaievskaya Yu.V., & Kopeliuk, O. O. Genre in the music communication system and the artist's mission. <i>Linguistics and Culture Review</i>, 5(S4), 218-233. https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS4.1575/ Yuliia Nikolaievskaya, & Liudmyla Shapovalova, & Nataliia Mykhailova, & Iryna Romaniuk, & Anna KHutorska). Vocal and choir performance in the music and theater university (psychological and communicative aspects). <i>Ad Alta: Journal of interdisciplinary research</i>, 11/02/XX, 11(2), 141–146. Serhaniuk L., & Shapovalova L., & Shehda L., & Kazymyryv K., Kolubayev O. (2021). Portraits and self-portraits of composers at the musical work. <i>AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research – Magnanimitas</i>, XVII, 10-11. http://www.magnanimitas.cz/10-02

Силабус розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Онтологія музичної творчості», затвердженої науково-методичною радою Харківського національного

університету мистецтв імені І. П. Котляревського 26 серпня 2024 року, протокол № 1.